

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

200700515-81
KV/JASO J12

I følge liste

Deres ref.

Vår ref.
08/2661-

Dato

19 DES 2012

Mork kraftverk AS. Tillatelse til bygging av Mork kraftverk i Lærdal kommune

Ved kongelig resolusjon av 14. desember 2012 er bestemt:

1. I medhold av lov om vassdrag og grunnvann av 24. november 2000 nr. 82 § 8 gis Mork Kraftverk AS tillatelse til bygging og drift av Mork kraftverk.
2. Tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt Olje-og energidepartementets foredrag av 14. desember 2012.
3. I medhold av lov om vern mot forurensning og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6 § 11 gis Mork Kraftverk AS tillatelse til utbyggingen.

Til orientering vedlegges kopi av departementets foredrag i den kongelige resolusjonen av 14. desember 2012, samt kopi av fastsatte vilkår.

Departementet vil komme nærmere tilbake til vilkårene når konsesjonen foreligger trykket.

Med hilsen

Harald Solli (e.f.)
avdelingsdirektør

Petter Lem Gullestad
rådgiver

Adresseliste

Mork kraftverk v/E-CO
Vannkraft AS

Postboks 1050 Sentrum 0104 OSLO

Norges vassdrags- og
energidirektorat

Postboks 5091 Majorstuen 0301 OSLO

IV. Departementets merknader

1. Innledning

Mork Kraftverk AS har søkt om nødvendige konsesjoner og tillatelser for utbygging av Mork kraftverk i Lærdal kommune.

Mork Kraftverk AS er et aksjeselskap under stiftelse som forutsettes stiftet formelt og endelig når det foreligger konsesjon. Aksjonærer i Mork Kraftverk AS er grunneiere på den aktuelle fallstrekningen, som vil eie 33 % av aksjene, og E-CO Vannkraft AS, som vil eie 67 % av aksjene.

E-CO Vannkraft AS eies 100 % av E-CO Energi AS som igjen eies 100 % av Oslo kommune.

2. Saksbehandlingen

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. I henhold til vannressursloven § 19 er elvekraftverk med årlig produksjon over 40 GWh i stor grad undergitt de samme regler, blant annet konsesjonsvurderingen etter vassdragsreguleringsloven § 8, som utbygginger med reguleringer. Det som primært skiller denne bestemmelsen fra tilsvarende regel i vannressursloven § 25, er bestemmelsen i annet punktum om at det i tillegg til fordels- og ulempevurderingen for allmenne eller private interesser, bør tas hensyn til skade- og nyttevirksomheter av samfunnsmessig betydning.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandling etter vassdragslovgivningen. Det innebærer at prosjektet om bygging av Mork kraftverk og miljøkonsekvensene av tiltaket skal vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til den nasjonale satsingen på forbybar energi og hensynet til kraftforsyningen avveies mot tapet eller forringelsen av naturmangfoldet.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling av søknaden når det skal fattes vedtak etter vassdragslovgivningen.

Departementet bemerker i den sammenheng at prinsippet om bærekraftig utvikling er lagt til grunn som et hovedprinsipp bak vannressurslovens regler, og er gitt en synlig forankring i lovens formålsbestemmelse.

3. Utbyggingsløsninger

Det er søkt om ett hovedalternativ for kraftverket med inntak på kote ca 410 i Erdalselvi og avløp på kote ca 45. Vannveien mellom inntak og kraftstasjon skal gå i tunnel. I hovedalternativet inngår overføring av sideelva Kolda. Alternativt søkes konsesjon uten overføring av Kolda. Tiltakshaver har i planendringssøknaden prioritert bygging av kraftstasjon i fjell med portalbygg og adkomsttunnel fra et område på oversiden av Vindedalsvegen som går mellom Lærdalsøyri og Revsnes på sørsiden av Lærdalsfjorden. Følgende alternative planløsninger er skissert:

1. Utbygging av kraftverket med og uten inntak av sideelva Kolda.
2. Kraftstasjon i dagen eller i fjell.
3. 5 alternative traseer for adkomstveg til inntaksdammen.

Mork kraftverk er beregnet å produsere ca. 91,5 GWh pr. år. Overføringen av sideelva Kolda utgjør av dette ca. 1,6 GWh pr. år.

4. NVEs innstilling og høringsinstansenes merknader

Etter en helhetsvurdering finner NVE at fordelene og nytten ved bygging av Mork kraftverk er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser og at § 25 i vannressursloven dermed er oppfylt. NVE anbefaler at Mork Kraftverk AS får tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging og drift av Mork kraftverk på de vilkår som følger vedlagt innstillingen. Det anbefales ikke å gi tillatelse til overføring av sideelva Kolda som omsøkt. NVE har vurdert planendringssøknaden, og anbefaler at Mork Kraftverk AS får tillatelse etter vannressursloven § 8 til å foreta de omsøkte planendringer i kraftverket.

Lærdal kommune sluttet seg til NVEs opprinnelige innstilling. Kommunen har også stilt seg positiv til planendringene. Kommunen peker på betydningen av god plassering og utforming av portalområdet av landskapsmessige hensyn.

Sogn og Fjordane fylkeskommune tilrår bygging av Mork kraftverk med omsøkte planendringer. Fylkesrådmannen peker på at det må legges vekt på å minimere inngrepene ved inntaksområdet gjennom terrengtilpasning og materialbruk.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane mener bygging av Mork kraftverk vil være akseptabel på visse vilkår og ved gjennomføring av avbøtende tiltak.

5. Olje- og energidepartementets vurdering

Innledning

Hovedalternativet vil gi en produksjon på om lag 91,5 GWh pr år. Mer utbygging av vannkraft er viktig for å bidra til den nasjonale satsingen på fornybar energi og hensynet til kraftforsyningssikkerheten. I driftsfasen vil utbyggingen gi inntekter til eierne av produksjonsselskapet og til kommune og stat gjennom skatter og avgifter. Utbyggingen antas å kunne bidra til å styrke næringsgrunnlag og bosetning i Erdal. Departementet er kjent med at tiltakshaver har inngått avtale med Lærdal kommune om mottak og bruk av all masse til formål i kommunen.

Kunnskapsgrunnlaget

I tråd med naturmangfoldloven § 8 første ledd om kunnskapsgrunnlaget bygger departementet på følgende for sin vurdering og innstilling:

- Søknad av 27. juni 2008 fra Mork Kraftverk AS og søknad om planendring av 27. januar 2011
- Supplerende kartlegging av biologisk mangfold for nye områder som blir berørt som følge av planendring
- NVEs innstilling av 17. desember 2009 og tillegg til innstilling av 13. september 2011
- Høringsuttalelser og søkers egne merknader til innstillingene

- Møte og befaring 17. april 2012
- Oppdaterte registreringer i Naturbase og Artsdatabankens artskart

Etter departementets syn utgjør den samlede dokumentasjon i saken et faktagrunnlag som er tilstrekkelig til å drøfte og vurdere virkningene av kraftutbyggingen på naturmangfoldet slik naturmangfoldloven § 8 krever, og for å fatte vedtak i saken, jf. forvaltningsloven § 17.

Virkninger på naturmangfold

Naturtyper og vegetasjon

Det er ikke registrert viktige naturtyper langs utbyggingsstrekningen. Åtte naturtypelokaliteter av henholdsvis middels og liten verdi er kartlagt i nærheten av området. Rødlistearten alm (NT) finnes i fire av naturtypelokalitetene, tildels som dominerende treslag. Det fremgår av konsekvensutredningen at lokalitetene ikke vil bli direkte berørt.

Nær utløpet av sidebekken Stega til Erdalselvi ble det funnet to rødlistede, noe fuktighetskrevenne lavararter på berg, henholdsvis olivenfiltlav (nær truet) og kort trollskjegg (nær truet). Redusert vannføring i Erdalselvi mellom inntaksdammen og utløpet vil påvirke luftfuktigheten negativt. Konsekvensen for de to rødlistede lavartene er satt til liten negativ. Av utredningen følger at dette er forholdsvis utbredte, steinboende arter som sannsynligvis vil overleve en redusert vannføring.

Planlagt portalbygg og tilkomst til kraftstasjon i fjell vil bli liggende i nærheten av en større forekomst av den rødlistede sopparten hasselkjuke. Ifølge NVEs innstilling er det liten mulighet for at forekomsten vil bli direkte berørt av utbyggingen. NVE uttaler imidlertid at det er viktig å unngå utrasing og erosjon i overkant av tunnelpåhugget, slik at forekomsten ikke blir påvirket. Departementet forutsetter at forekomsten hensyntas i detaljprosjekteringen, og at forebyggende tiltak vurderes og eventuelt iverksettes.

Av konsekvensutredningen for naturmangfold fremgår at det viktigste avbøtende tiltaket vil være å fastsette en minstevannføring i Erdalselvi og Kolda som er tilstrekkelig til å bevare livsmiljøet for flora og fauna tilknyttet elvestrengen og de nære omgivelsene. Departementet viser i den sammenheng til det regimet for minstevannføring som fastsettes. Departementet viser for øvrig til at konsekvensutredningen angir at utbyggingen vil gi liten negativ konsekvens for naturmangfoldet. Hensynet til flora er ikke til hinder for at det gis konsesjon til utbyggingen.

Fauna

Fugle- og pattedyrfaunaen i influensområdet karakteriseres som ordinær. Det er registrert en hekkebestand av strandsnipe langs Erdalselvi. Etter at konsekvensutredningene ble gjennomført har strandsnipe fått klassifiseringen nær truet på norsk rødliste 2010. Av konsekvensutredningen følger at en pålagt minstevannføring trolig vil være tilstrekkelig til at bestanden kan opprettholdes.

Ifølge konsekvensutredningen kan det ikke utelukkes at hvitryggspett og dvergspett forekommer i dalføret, men området er ikke særlig godt egnet for slike kravfulle gammelskogsarter. Etter revisjon av rødlista i 2010 er disse artene nå regnet som livskraftige. Departementet viser til at eventuelle negative virkninger i form av anleggsforstyrrelser vil være av forbigående karakter.

Det følger av utredningen at elvestrekningen har potensial som hekkeplass for fossekall, men at det ikke ble gjort registreringer av arten. Fossekallen er avhengig av rennende vann for hekking og næringssøk. Fraføring av vann kan redusere antall egnede hekkeplasser og næringstilgangen for fossekallen. Minstevannføringer kan i noen grad avbøte de negative virkningene. Undersøkelser NVE har foretatt tilsier imidlertid at fossekallen krever en viss minimumsvannføring for at mindre vassdrag skal være egnede biotoper. Foreløpige vurderinger tilsier at det går en grense rundt 200 l/s som årlig middelvannføring. Departementet viser til at det i tillegg til foreslått minstevannføring vil være et vesentlig bidrag med tilsig i nedenforliggende restfelt. Tilsiget i et normalår er beregnet til i gjennomsnitt over 500 l/s. Av den årsak legger departementet til grunn at det fortsatt kan være potensial for hekkende fossekall langs Erdalselvi.

Konsekvensen er vurdert som liten/ingen for fisk. Erdalselvi har en stedefen brunaurestamme, mens sjøaure går ca 200 m opp i elva fra fjorden. Av konsekvensutredningen følger at en pålagt minstevannføring trolig vil være tilstrekkelig til at brunaurestammen kan opprettholdes.

Det er en god bestand av hjort i området. Av konsekvensutredningen følger at det forventes at hjortevilt forventes å trekke bort fra områdene i anleggsperioden. Departementet bemerker at denne virkningen vil være av forbigående karakter. Jerv registreres jevnlig i nedbørfeltet. Jerven er kategorisert som sterkt truet på norsk rødliste 2010. Utredningen nevner ingen negative virkninger for jerv.

Av konsekvensutredningen for naturmangfold fremgår at det viktigste avbøtende tiltaket vil være å fastsette en minstevannføring i Erdalselvi og Kolda som er tilstrekkelig til å bevare livsmiljøet for flora og fauna tilknyttet elvestrengen og de nære omgivelsene. Departementet viser i den sammenheng til regimet for minstevannføring som fastsettes. Departementet viser for øvrig til at konsekvensutredningen angir at utbyggingen vil gi liten negativ konsekvens for naturmangfoldet. Departementet kan ikke se at hensynet til fauna er til hinder for at det gis konsesjon til utbyggingen.

Virkninger på landskap

Landskapet i influensområdet er vanlig og typisk for regionen.

NVE har anbefalt at ny veg til inntaksdammen fra Aurlandsvegen bygges i tunnel på nordvestsiden av Erdalselvi. Inngrepet vil ifølge utredningen isolert sett medføre middels negativ konsekvens. Kvigno er en fjellgård med helhetlig kulturlandskap

hvor bygningsmiljø og kulturlandskap utfyller hverandre og utgjør samlet en verdi for blant annet reiselivet. Området er registrert som et prioritert typeområde i kulturlandskapssammenheng. Veggen blir liggende i ytterkant av kulturmarka på Kvigno, og bryter etter utreders vurdering i beskjeden grad med disse kvalitetene.

Ifølge NVEs innstilling til planendringssøknaden vil planlagt økt dimensjonering av inntaksdammen medføre et noe større inngrep i dette området, men dammen antas likevel å bli lite synlig i landskapet på grunn av terrengets utforming og på grunn av vegetasjonen langs elva. Departementet slutter seg til NVEs vurderinger.

Av utredningen fremgår at Erdalselvi, som i dag fører mye vann, vil tape mye av sitt ville uttrykk. Departementet er innforstått med at utbyggingen vil redusere verdien av elven som landskapselement grunnet sterkt redusert vannføring. Departementet bemerker imidlertid at elven for det meste renner skjult av vegetasjon og dypt nedsenket i terrenget, slik at den bare er synlig fra begrensede områder. Departementet peker videre på at minstevannføring og restvannføring vil bidra til å opprettholde inntrykket av rennende vann. Departementet kan derfor ikke se at utbyggingen er avgjørende for det generelle inntrykket av landskapet i området.

Departementet har merket seg at overføringen av Kolda vil medføre tydelige terrenginngrep i form av traseen for den nedgravde rørgaten mellom inntakspunktet for Kolda og inntaksdammen i Erdalselvi, samt av planlagt adkomstveg til inntaket over Koldeli. Departementet viser til at flere av høringsinstansene har anført at inngrepene i tilknytning til Koldaoverføringen vil bli lett synlige fra turistvegen på motsatt side av dalen.

Ved en overføring av Kolda vil inngrepsfrie naturområder sone 1 og 2 reduseres med 0,2 km². Dersom Kolda tas ut av prosjektet vil tiltaket ikke redusere inngrepsfrie naturområder.

Departementet viser for øvrig til at konsekvensutredningen angir at utbyggingen samlet vil gi middels negativ konsekvens for landskap, og finner at påvirkningen av landskapet ikke er til hinder for at det gis konsesjon.

Virkninger på friluftsliv og reiseliv

Konsekvensutredningen angir den samlede konsekvensen for friluftsliv og reiseliv til middels negativ. Departementet har merket seg at nedre deler av Erdalselvi benyttes som nærfriluftsområde av dem som bor i dalen og enkelte hytteeiere. I reiselivssammenheng er det først og fremst ferdselen langs Aurlandsvegen som har betydning. Virkningene av tiltaket for friluftsliv og reiseliv synes i hovedsak å være knyttet til redusert vannføring i Erdalselvi og Kolda på de strekningene som blir berørt av utbyggingen. Fritidsfisket på utbyggingsstrekningen vil kunne bli negativt påvirket, men det er opplyst at aktiviteten i utgangspunktet er relativt beskjeden.

Departementet viser til at slipp av tilstrekkelig minstevannføring i Erdalselvi, i tillegg til tilsig fra restfeltet, vil kunne bidra til å opprettholde opplevelsesverdiene både hensett til det lokale friluftslivet og til reiselivet knyttet til Aurlandsvegen. Etter

departementets vurdering vil de omsøkte planendringene med kraftstasjon i fjell ytterligere bidra til å redusere virkningene av tiltaket for ferdsel og opplevelsesverdier knyttet til Aurlandsvegen. En større inntaksdam som beskrevet i planendringssøknaden vil etter departementets vurdering ikke bli særlig synlig fra veien.

Ved en overføring av Kolda, legger departementet til grunn at elven vil bli mer eller mindre tørrlagt nedenfor inntaket. Departementet viser videre til at de planlagte inngrepene i forbindelse med overføring av Kolda i tillegg vil bli lett synlige fra turistvegen, og slik redusere opplevelsesverdiene.

Departementet finner at hensynet til friluftsliv og reiseliv ikke er til hinder for at det kan gis konsesjon til utbyggingen. Departementet viser til tilrådingen om å holde Kolda utenfor.

Virksomheter på kulturminner og kulturmiljø

Av høringsuttalelsen fra fylkeskommunen fremgår at det ikke finnes registreringer av automatisk fredede kulturminner innenfor områdene som vil bli berørt av en eventuell utbygging. I konsekvensutredningen er det gjort vurderinger av funnpotensialet i berørte områder. Deponiområde 5 peker seg ut med middels potensiale for funn. De øvrige deponiområdene har et lavere potensiale for funn.

Nyere tids kulturminner utgjør en viktig visuell del av landskapet i Erdal. På eiendommen Kvigne-Kvigno, oppstrøms inntaksdam og riggområde, finnes ruiner etter flere bygninger fra 1600-tallet. Området er registrert som et prioritert typeområde i kulturlandskapssammenheng. (se også omtale under landskap) I tillegg utredning om anleggsveger og massedeponi vurderes de 11 foreslåtte deponiområdene å gi stor negativ konsekvens for kulturlandskapet. Departementet legger til grunn at foreslåtte deponiområder vil fremstå som fremmedelementer i det spesielle kulturlandskapet i Erdalen.

NVE har anbefalt at overskuddsmassene transporteres ut av dalen, dersom de ikke deponeres i eksisterende grustak ved Sjøbakken (deponiområde nr. 11). Departementet slutter seg til denne vurderingen. Departementet viser til at tiltakshaver har inngått avtale med Lærdal kommune om mottak og bruk av all masse til nyttige formål i kommunen. Departementet forutsetter at all overskuddsmasse transporteres ut av Erdalen, dersom den ikke deponeres i eksisterende grustak ved Sjøbakken. Håndteringen av overskuddsmasser skal fremgå av detaljplanene for kraftverket.

6. Økosystemtilnærming og samlet belastning

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. I departementets vurdering er det tatt hensyn til andre allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep og påvirkninger.

Energianlegg og infrastruktur

Flere vannkraftverk er allerede bygget i Lærdal kommune. En rekke vannkraftverk er meldt og konsesjonssøkt i Lærdal kommune. Verken eksisterende eller meldte/konsesjonssøkte vannkraftverk vil berøre samme influensområde som Mork kraftverk.

Innen influensområdet for Mork kraftverk går en eksisterende 22 kV luftledning fra Lærdal sekundærstasjon langs Lærdalsfjorden til Erdal opp til Helland og videre til Vindedal.

NVE har til behandling søknad fra Lærdal Energi om bygging av ny forsterket 132/66 kV ledning Borgund-Stuvane-Lærdal-Mork kraftverk. I følge søknaden planlegges eksisterende ledning mellom Lærdal og Vindedal erstattet med en ny 66 kV ledning som vil gå i tilnærmet samme trasé. Den eksisterende 22 kV-ledningen forutsettes fjernet. For nettilknytning av Mork kraftverk er det søkt om en 66 kV kabel fra kraftverket til Lærdal sekundærstasjon i felles grøft med en ny 22 kV kabel. Tillatelse til nettilknytningen vil bli gitt av NVE etter at det eventuelt er gitt tillatelse til bygging av kraftverket. Departementet kan, uavhengig av løsning for nettilknytning, ikke se at de elektriske anleggene medfører skader av et slikt omfang at dette har avgjørende betydning for hvorvidt det skal gis tillatelse til bygging og drift av Mork kraftverk.

Sommervegen mellom Erdal og Aurland går langs vestsiden av Erdalselvi. Vegen er mye brukt av turfolk og bilturister.

I de lavereliggende områdene finnes bosetting på begge sider av elva.

7. Tiltaket vurdert etter vannforskriften

Etter vannforskriften § 12 kan nye fysiske inngrep gjennomføres i en vannforekomst selv om miljøtilstanden svekkes dersom

- alle praktisk gjennomførbare tiltak settes inn for å begrense negativ utvikling i tilstanden, jf. annet ledd litra a,
- samfunnsnyttene av de nye inngrepene eller aktiviteten er større enn tapet av miljøkvalitet og hensikten med de nye inngrepene er større enn miljøtapene, jf. litra b og
- formålet med de nye inngrepene ikke med rimelighet kan oppnås kostnadseffektivt/teknisk på andre miljømessige bedre måter, jf. litra c.

Formålet med utbyggingen er å øke produksjonen av fornybar elektrisitet.

Departementet bemerker at forringelsen av naturmangfoldet på sikt som følger av inngrepene, må ses i sammenheng med dette formålet. Samfunnsnyttene av tiltaket må anses betydelig, og den fordel utbyggingen medfører kunne etter departementets mening ikke vært kostnadseffektivt oppnådd på miljømessig bedre måter. Med planlagt minstevannføring og restvannføring vil det være godt grunnlag for opprettholdelse av vannøkologi på utbyggingsstrekningen. Departementet finner at utbyggingen av Mork kraftverk gir beskjedne tap i miljøkvalitet samtidig som det gir en betydelig kraftproduksjon, og finner at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

8. Departementets oppsummering og konklusjon

Flere høringsparter mener Kolda bør tas ut av utbyggingsplanene. NVE har anbefalt utbygging uten overføring av Kolda. Overføringen av Kolda utgjør 1,6 GWh (1,7 %) av samlet produksjon på 91,5 GWh i kraftverket. Hvorvidt denne delen av prosjektet bør tillates, må baseres på den avveining av fordeler og ulemper som følger av vassdragsreguleringsloven § 8. Departementet bemerker at overføringen av Kolda utgjør en liten andel av samlet produksjon. Departementet har merket seg ulempene ved denne overføringen, særskilt knyttet til landskaps- og reiselivsinteressene. Etter departementets vurdering oppveier de samlede fordelene ved overføringen ikke de ulemper overføringen medfører. Departementet vil derfor tilrå utbygging uten inntak av Kolda.

I planendringssøknaden er det søkt om bygging av kraftstasjon i fjell med portalbygg og adkomsttunnel fra et område på oversiden av Vindedalsvegen som går mellom Lærdalsøyri og Revsnes på sørsiden av Lærdalsfjorden. Departementet viser til at bygging av kraftstasjonen i fjell vil redusere landskapsinngrepene i den nedre del av Erdalen, som i dag nyttes som nærfriluftsområde av lokalbefolkningen.

Departementet bemerker at eventuell støypåvirkning fra kraftstasjonen også vil bli redusert. Departementet vil derfor tilrå utbygging med kraftstasjon i fjell som beskrevet i planendringssøknaden.

Det må bygges ny veg til inntaksdammen fra Aurlandsvegen. NVE anbefaler at vegen bygges på nordvestsiden av Erdalselvi. NVE anbefaler alternativ 5 med fremføring av vegen i tunnel, da dette synes å være det minst konflikthylte alternativet. Vegen er forutsatt å bli permanent. Departementet er innforstått med at veg i tunnel vil genere overskuddsmasser som må håndteres. Departementet bemerker imidlertid at inngrep nær elvestrengen og synlig vei i terrenget unngås ved fremføring av vegen i tunnel. Departementet vil derfor tilrå at ny veg til inntaksdammen fra Aurlandsvegen bygges etter alternativ 5.

Departementet legger til grunn at utbyggingen vil redusere verdien av Erdalselvi som landskapselement da vannføringen i elven vil bli redusert.

Nødvendige eller ønskede tiltak som tillates med vektlegging på samfunnsnyttige hensyn som kraftforsyningssikkerhet og fornybar energi, vil ofte innebære negative virkninger for biologisk mangfold ved tap av inngrepsfri natur eller en viss negativ påvirkning av enkelte naturtyper og arter. Departementet legger til grunn at det omsøkte tiltaket kun i beskjeden grad vil ha negative virkninger for naturmangfoldet. Departementet viser i den forbindelse til fastsatt pålegg om minstevannføring, som i stor grad vil avbøte eventuelle negative virkninger.

Hekkebestanden av strandsnipe langs Erdalselvi forventes å kunne opprettholdes med de foreslåtte pålegg om minstevannføring. Også lokalitetene med olivenfiltlav og kort trollskjegg er forventet å overleve en redusert vannføring. Det er ikke påvist andre arter eller naturtyper av regional eller nasjonal betydning som kan bli berørt.

Departementet vurderer det slik at påvirkningen på naturmangfoldet først og fremst er av lokal karakter.

Med de ulike avbøtende tiltak som her er fastsatt og avbøtende tiltak som kan fastsettes i henhold til konsesjonsvilkårene, finner departementet at de negative konsekvenser for natur, landskap og miljø ikke er til hinder for at det gis tillatelse til den omsøkte utbyggingen.

Departementet viser for øvrig til at fagrapporten om naturmangfold konkluderer med at utbyggingen samlet sett vil få begrensede konsekvenser for kjente forekomster. Departementet slutter seg til denne vurderingen og finner at hensynet til naturmangfold ikke er til hinder for at det kan gis konsesjon til utbyggingen. Olje- og energidepartementet har merket seg distriktets positive holdning til utbyggingen. I tillegg til et betydelig bidrag i utbyggingen av fornybar energi, kan denne utbyggingen gi verdiskapning og positive ringvirkninger i lokalsamfunnet med økning av lokale investeringer og av aktiviteten for det lokale næringslivet i anleggsfasen.

Departementet finner at fordelene ved utbyggingen uten inntak av Kolda klart overstiger de skader og ulemper etablering og drift av anlegget kan innebære i henhold til vassdragsreguleringsloven § 8 første ledd, jf. vannressursloven § 19. Departementet tilrår at det gis tillatelse etter vannressursloven § 8. Tiltaket omfatter bygging av Mork kraftverk på de vilkår som følger vedlagt.

Ekspropriasjon

Mork Kraftverk AS har opplyst at det foreligger avtaler med berørte grunneiere om overdragelse av alle rettigheter til fall og grunn som er nødvendig for å gjennomføre prosjektet. Mork Kraftverk AS har derfor ikke funnet behov for å søke om samtykke til ekspropriasjon i medhold av arensloven.

Departementet vil bemerke at for elvekraftverk med en midlere årsproduksjon over 40 GWh gjelder vassdragsreguleringsloven § 16 nr 1 første ledd, jf. vannressursloven § 19 andre ledd, andre punktum. Dette innebærer at utbyggingstillatelsen etter vannressursloven innbefatter ekspropriasjonstillatelse for avståelse av nødvendig grunn og rettigheter for anlegget dersom avtaler ikke inngås. Ekspropriasjon av fallrettigheter omfattes ikke.

Tillatelse til forurensning

Departementet tilrår at det blir gitt tillatelse etter forurensningsloven § 11 for drift av kraftverket. Det må søkes fylkesmannen om tillatelse til forurensning i anleggsperioden.

V. Departementets merknader til vilkårene

Post 1 (Vannslipping)

Tiltakshavers omsøkte forslag til minstevannføring i sommerperioden er på 300 l/s. 5-persentil sommervannføring er på 1120 l/s. I alternativ 2 og 3 er det foreslått høyere alternative minstevannføringer på henholdsvis 600 l/s og 1000 l/s i juli måned av hensyn til friluftsliv og reiseliv.

Etter NVEs oppfatning er et vannslipp på 300 l/s i sommerperioden under ferie- og turistsesongen langt under det nivå som er tilstrekkelig for å ivareta disse interessene. NVE viser til at den naturlige vannføringen i juli og august i et år med middels nedbør er betydelig høyere enn dette, i hovedsak over 3000 l/s. NVE foreslår at det bør være økt minstevannføring også i deler av august, da mye av friluftslivet i fjellet foregår i denne perioden. Det er opplyst at trafikken over Aurlandsvegen er på det høyeste i juli og begynnelsen av august. Etter 15. august synker turisttrafikken raskt. I vinterperioden er det etter NVEs vurdering ikke spesielle forhold som skulle tilsi behov for økt slipp av minstevannføring ut over det som er foreslått i søknaden.

Departementet viser til at NVEs anbefalte pålegg om slipp av 1000 l/s minstevannføring i tiden 1. juli til 15. august medfører at kraftproduksjonen vil bli redusert fra 89,9 (uten overføring av Kolda) til 88,7 GWh, dvs. et krafttap på 1,2 GWh. Etter departementets vurdering vil NVEs forslag til minstevannføring bidra til betydelig reduksjon av de negative virkningene for landskap, friluftsliv og turisme og biologisk mangfold. Viktige biologiske funksjoner blir dermed ivaretatt. Med minstevannføringspåleggene og restvannføringen sikres det etter departementets syn en god vannføring i Erdalselvi. Departementet slutter seg til NVEs forslag til slipp av minstevannføring.

Post 2 – Konesjonsavgifter

NVE anbefaler at avgiftene settes til kr 8 pr. nat.hk til staten og kr 24 pr. nat hk til kommunen. Departementet viser til at dette er i samsvar med praksis i de senere konsesjoner og tilrår avgifter i samsvar med NVEs anbefaling.

Post 3 – Byggefrister

Når det gjelder byggefrister reguleres dette av vassdragsreguleringslovens bestemmelser, dvs 5 års frist, jf. vannressursloven § 19 og vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 1.

Post 5 – Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Departementet viser til at det i detaljplanleggingen skal tas spesielle hensyn for å unngå skader på hasselkjuke. Overskuddsmasser skal transporteres ut av dalen og nyttes som ressurs for nærmere angitte formål i kommunen som skal fremgå av detaljplanene for kraftverket. Eksisterende grustak ved Sjøbakken (deponiområde nr. 11) kan benyttes som deponiområde. For øvrig viser departementet til NVEs merknader til denne posten, som departementet slutter seg til.

Post 7 – Automatisk fredete kulturminner

Undersøkelsesplikten etter kulturminneloven § 9 må være oppfylt i god tid før tiltaket iverksettes.

Ny post 15 – Revisjon

Konsesjonen kan tas opp til revisjon etter 30 år, jf. vassdragreguleringsloven § 10 nr. 3.

Departementet slutter seg for øvrig til NVEs merknader til vilkårene.

Øvrige merknader

Det er pekt på at Erdalselvi i dag fungerer som effektivt stengsel for vandring fra ene siden av elven til den andre for beitedyr, og at redusert vannføring i Erdalselvi kan medføre at elvens funksjon som stengsel reduseres.

Det er videre pekt på usikkerhet vedrørende mulig bortfall av drikkevannskilder for beitedyr.

Departementet viser til at ovennevnte er privatrettslige forhold, som eventuelt må løses gjennom avtaler mellom tiltakshaver og berørte grunneiere eller i skjønn.

Olje- og energidepartementet

Tilråd:

1. I medhold av lov om vassdrag og grunnvann av 24. november 2000 nr. 82 § 8 gis Mork Kraftverk AS tillatelse til bygging og drift av Mork kraftverk.
2. Tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt Olje-og energidepartementets foredrag av 14.12. 2012.
3. I medhold av lov om vern mot forurensning og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6 § 11 gis Mork Kraftverk AS tillatelse til utbyggingen.

Vilkår for tillatelse etter vannressursloven § 8 for Mork Kraftverk AS til bygging av Mork kraftverk i Erdalselvi i Lærdal kommune, Sogn og Fjordane

1. Vannslipping og driftsbegrensinger

Det skal slippes følgende minstevannføringer over inntaksdammen til kraftverket:

1. september – 15. juni:	140 l/s
16. juni – 30. juni:	300 l/s
1. juli – 15. august:	1000 l/s
16. august – 31. august:	300 l/s.

Hvis tilsiget er mindre enn minstevannføringen, slippes hele tilsiget.

Ved inntaksdammen skal det etableres måleanordning for registrering av minstevannføring. Dataene skal forelegges NVE ved forespørsel.

Kraftverket skal kjøres jevnt og i takt med tilsiget. Alle vannføringsendringer skal skje med myke overganger og typisk start-/stoppkjøring skal ikke forekomme.

2. Konsesjonsavgifter

Det skal betales en årlig avgift på kr 8 pr. nat. hk til staten og kr. 24 pr. nat. hk til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer, beregnet etter den økning av vannkraften som er innvunnet ved kraftverket. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet økning av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale avgiftene inntreter etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.

3. Byggefrister m.v.

Arbeidet må påbegynnes innen fem år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere fem år jf. vannressursloven § 19 og vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 1. Fristen kan forlenges av Olje- og energidepartementet. I fristene regnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

4. Konsesjonærs ansvar ved anlegg/drift m.v.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes i god tid på forhånd.

5. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget. Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

6. Naturforvaltning

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av fylkesmannen å sørge for at forholdene i Erdalselvi er slik at de stedegne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av fylkesmannen å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen forringes minst mulig, og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av fylkesmannen å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av fylkesmannen å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen.

V

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

7. Automatisk fredete kulturminner

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

8. Ferdsel m.v.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige vegger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på

konsesjonæren bekostning. Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turstier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utligningsgelige.

9. Terskler m.v.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette. Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

10. Hydrologiske observasjoner, kart m.v.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

11. Etterundersøkelser

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av regulerings virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

12. Luftovermetning

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

13. Varslingsplikt

Konsesjonæren plikter å varsle NVE om navne- og/eller adresseendringer. Ved eventuell overdragelse av anlegget skal NVE godkjenne overdragelsen i forkant.

14. Kontroll med overholdelsen av vilkårene

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Når et rettstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vannressursloven kan dette straffes med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven § 63 første ledd bokstav c.

15. Revisjon

Konsesjonen kan tas opp til revisjon etter 30 år, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3.